

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ СЕНАТА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ГОДИНА 5

БЕОГРАД, 1936 ГОДИНЕ

КЊИГА I

III РЕДОВНИ САСТАНАК

СЕНАТА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ДРЖАН 13 МАРТА 1936 ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ

ПРЕТСЕДАВАО:

Претседник

Др. ЉУБОМИР ТОМАШИЋ

Секретар

Др. ВАСО ГЛУШАЦ

Присутни су г. г. Министри: Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова др. Милан Стојадиновић, Министар пољопривреде Светозар Станковић, Министар трговине и индустрије др. Милан Врбанић, Министар грађевина др. Марко Кожул, Министар шума и рудника Ђура Јанковић, Министар просвете Добривоје Стошовић, Министар финансија Душан Летица, Министар без портфеља др. Михо Крек, Министар војске и морнарице, армиски генерал Љубомир Марић, Министар без портфеља Војислав Ђорђевић, Министар физичког васпитања народа др. Јосип Рогоћ.

ПОЧЕТАК У 17.10 ЧАСОВА

САДРЖАЈ:

1. — Читање и усвојење записника II редовног састанка;
2. — Читање Указа о уважењу оставке старе и обрадовању нове владе под претседништвом г. др. Милана Стојадиновића;
3. — Читање честитке упућене Њ. В. Краљици Марији од стране Претседника Сената поводом рођендана и одговора Њ. В. Краљице на ову честитку;
4. — Читање честитке Претседника Сената упућене новоизабраном Претседнику Чехословачке републике др. Едуарду Бенешу, и одговор др. Бенеша;
5. — Читање честитке Претседника Сената упућене Претседнику Владе г. др. Милану Стојадиновићу поводом срећног спасења приликом атентата на њега извршеног;
6. — Читање изјаве саучешћа упућене од стране Претседника Сената Лорду канцелару Дома лордова поводом смрти Њ. В. енглеског Краља Ђорђа V., и одговор Лорда канцелара Дома лордова на ту изјаву;
7. — Коментаривни говор Претседника Сената поводом смрти сенатора Петра Теслића;
8. — Саопштење законских предлога упућених од стране Народне скупштине Сенату на рад;
9. — Саопштење законског предлога сенатора г.г. Косте Тимотијевића и другога о раздужењу земљорадника;
10. — Интерпелације г.г. сенатора упућене појединим министрима;

11. — Захтеви г. Министра правде за издавање суду сенатора г.г. Андре Кујунџића и Љубомира Видаковића;
12. — Саопштење о оставци сенатора г. др. Шуперине на чланство у Верификационом одбору;
13. — Извештај Министра социјалне политике и народног здравља и одговор на интерпелацију сенатора г. др. Ивана Мајстровића;
14. — Извештај о конституисању сталних сенатских одбора;
15. — Молбе, жалбе и резолуције.
16. — Дневни ред: Утврђивање дневног реда.

Говорници: Претседник Сената Др. Љубомир Томашић и Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова др. Милан Стојадиновић.

Претседник др. Љубомир Томашић: Господо сенатори, отварам III редовни састанак Сената Краљевине Југославије. Молим г. секретара да изволи прочитати записник нашег задњег састанка.

Секретар др. Васо Глушац прочита записник II редовног састанка.

Претседник др. Љубомир Томашић: Има ли, господо сенатори, каквог приговора овом записнику? (Нема.) Пошто се нико не јавља, објављујем да је записник примљен и оверовљен.

Изволите, господо сенатори, чути Указ Њ. В. Краља (чита):

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА
ПЕТРА II

по милости Божјој и вољи народној
КРАЉА ЈУГОСЛАВИЈЕ
КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

Уважавајући оставку коју су поднели:

Претседник Министарског савета и Министар
иностраних послова Стојадиновић Др. Милан;
Министар унутрашњих послова Корошец Др.
Антун;

Министар војске и морнарице Живковић Петар;
Министар саобраћаја Спахо Др. Мехмед;
Министар без портфеља Бехмен Др. Шефкија;
Министар пољопривреде Станковић Светозар;
Министар социјалне политике и народног
здравља и заступник Министра физичког васпита-
ња народа Цветковић Драгиша;

Министар трговине и индустрије Врбанић Др.
Милан;

Министар грађевина Кожул Др. Марко;
Министар шума и рудника Јанковић Ђура;
Министар просвете Стошовић Добривоје;
Министар финансија Летица Душан;
Министар правде Мишкулин Др. Миле;
Министар пошта, телеграфа и телефона Калу-
ђерчић Др. Бранко и

Министар без портфеља Крек Др. Миха, —
разрешавају их од дужности и стављају на распо-
ложење, а

ПОСТАВЉАЈУ:

За Претседника Министарског савета и Мини-
стра иностраних послова Стојадиновића Др. Мила-
на, Претседника Министарског савета и Министра
иностраних послова на расположењу;

за Министра унутрашњих послова Корошеца
Др. Антуна, Министра унутрашњих послова на ра-
сположењу;

за Министра саобраћаја Спаху Др. Мехмеда,
Министра саобраћаја на расположењу;

за Министра без портфеља Бехмена Др. Шеф-
кију, Министра без портфеља на расположењу;

за Министра пољопривреде Станковића Свето-
зара, Министра пољопривреде на расположењу;

за Министра социјалне политике и народног
здравља и заступника Министра правде Цветкови-
ћа Драгишу, Министра социјалне политике и народ-
ног здравља и заступника Министра физичког ва-
спитања народа на расположењу;

за Министра трговине и индустрије Врбанића
Др. Милана, Министра трговине и индустрије на
расположењу;

за Министра грађевина Кожула Др. Марка, Ми-
нистра грађевина на расположењу;

за Министра шума и рудника Јанковића Ђура,
Министра шума и рудника на расположењу;

за Министра просвете Стошовића Добривоја,
Министра просвете на расположењу;

за Министра финансија Летицу Душана, Мини-
стра финансија на расположењу;

за Министра пошта, телеграфа и телефона Калу-
ђерчића Др. Бранка, Министра пошта, телегра-
фа и телефона на расположењу;

за Министра без портфеља Крека Др. Миха,
Министра без портфеља на расположењу;

за Министра војске и морнарице армиског ђе-
нерала Марића Љубомира, начелника Главног ђе-
нералштаба;

за Министра без портфеља Ђорђевића Воји-
слава, народног посланика, и

за Министра физичког васпитања народа Роги-
ћа Др. Јосипа, народног посланика.

Претседник Министарског савета и Министар
иностраних послова нека изврши овај Указ.

7 марта 1936 године

Београд.

Павле, с. р.

Р. Станковић, с. р.

Др. И. Перовић, с. р.

Претседник Министарског савета
и Министар иностраних послова,
Др. М. М. Стојадиновић, с. р.

(Г.г. сенатори су саслушали стојећи читање
Указа и пропратили бурним узвицима: Живео
Краљ!)

Господо сенатори, приликом Рођендана Њ. В.
Краљице Марије Сенат је упутио следећу депешу:

„Њеном Краљевском Величанству Краљици Марији
Београд

На дан рођења Вашег Величанства хитам да
у име Сената Краљевине Југославије као и у своје
име у најдубљој поданичкој верности дадем из-
раза најискренијим жељама за дуг и срећан век
Вашег Величанства.

Др. Љубомир Томашић
Претседник Сената“

(Сенат је саслушао стојећи читање овог теле-
грама и пропратио га бурним усклицима: Живела
Краљица!)

На овај телеграм дошао је одговор:

„Др. Љубомир Томашић, Претседник Сената,
Београд

Благодарим на лепим и искреним жељама.

Марија“

(Узвици: Живела!)

Приликом бирања новог Претседника братске
Чехословачке Републике, у име Сената упутио сам
следећи телеграм (чита):

Његовој Екселенцији Господину Претседнику Че-
хословачке Републике Доктору Едуарду Бенешу
Праг

Са радошћу хитам да у име Сената Краљевине
Југославије као и у своје најсрдачније честитам
Вашој Екселенцији на избору за Претседника брат-
ске нам Републике желећи Вашој Екселенцији пуно
успеха у вршењу велике мисије.

Претседник Сената,
Доктор Љубомир Томашић

На то је стигао одговор (чита):

Пријатно дирнут добрим жељама које ми је
упутила ваша Екселенција у име своје и у име Се-
ната Краљевине Југославије, захваљујем најсрдач-
није, желећи Вам свако добро.

Едуард Бенеш.

(Г.г. сенатори су саслушали читање ових теле-
грама уз бурне поклике: Живео др. Бенеш!)

Приликом познатог немилог догађаја у Народној скупштини упутио сам у име Сената г. Претседнику Владе следеће писмо:

„Господине Претседниче,

Осуђујући најодлучније мрски чин, који се је данас пре подне одиграо у Народној скупштини и који је по моменту и нашим општим унутрашњим а и вањским приликама могао нанети озбиљну штету народним и државним интересима, хитам да Вам у ме Сената Краљевине Југославије и у име своје честитам, што сте остали неозлеђени и што сте, самим чином наставка свога експозеа иза паузе, увелико умањили негативне последице овог пакленог плана.

Изволите, Господине Претседниче, и овом приликом примити уверење о мом одличном поштовању.“

(Узвици: „Живео Претседник Стојадиновић!“)

Поводом тужног догађаја у Британској империји упутио сам у име Сената Лорду канцелару Дома лордова следећу депешу:

„Његовој Екселенцији Виконту Хелшему Лорд Канцелару Дома Лордова, Лондон

Дубоко потресен тешким ударцем, који је задесио племенити британски народ изненадном смрћу Његовог Британског Величанства Ђврђа V, молим Ваши Екселенцију да прими изразе најдубљег саучешћа које упућујем у име Сената Краљевине Југославије као и у своје властито. (Сенатори кличу: Слава му!) Љубомир Томашић, претседник Сената Краљевине Југославије.“

На ову депешу дошао је следећи одговор:

„Његовој Екселенцији Господину др. Љубомиру Томашићу, Претседнику Сената Краљевине Југославије.

Дубоко сам дирнут изјавом саучешћа коју сте ми упутили у име Сената Краљевине Југославије. Ја ћу саопштити њен садржај Дому Лордова. Знај да ће је они примити са захвалношћу и да ће је знати ценити.

Лорд Канцелар Куће Лордова, Лондон“.

Господо сенатори! У напону своје делатности, у 52 години живота, преминуо је 30 јануара о. г. наш друг Петар Теслић. (Г.г. сенатори устају и кличу: Слава му!). Рођен у кршној Лици задржао је Перо у своме карактеру две лепе особине рођеног краја: храброст и истрајност, које је и као војник и као привредник стално испољавао. Развијен социјални смисао и велика љубав према ближњему довели су покојника у ред највећих добротвора садашњице.

У националном погледу најширих видика, могао је једнаком топлином да ради за добро било којег краја отаџбине. Југославија губи у милом покојнику једног од најјачих својих националних привредника, родни и природни крај свог највећег добротвора, а Сенат Краљевине Југославије савесног, несебичног и практичног политичара-економа.

Незаборавном, увек ведром и исправном другу: Слава! (Сенатори се одазивају са: Слава му!)

О његовој смрти добио сам и службену обавест од Краљевске банске управе Савске бановине. Та ће се обавест саопштити Верификационом од-

бору, на надлежни поступак. Пошто је поч. Теслић био члан Финансијског одбора, то на његово место, према § 20 Закона о пословном реду у Сенату, долази за члана г. Павле Вујић као први заменик са листе на којој је поч. Теслић биран.

Изволите чути законске предлоге упућене од стране Народне скупштине Сенату.

Секретар др. Васо Глушац (чита):

Г. Претседник Народне скупштине доставља, саобразно чл. 64 Устава и § 66 Закона о пословном реду у Народној скупштини, Сенату на рад следеће законске предлоге, усвојене од стране Народне скупштине, и то:

1) Предлог закона о размени нота обављеној на дан 4 јуна 1935 год., између Министара иностраних послова Краљевине Југославије и Републике Чехословачке, којом су се, на темељу Споразума постигнутог претходним преговорима, Краљевина Југославија и Република Чехословачка одрекле права предвиђених члановима 4 и 6 Уговора о трговини и пловидби, закљученог између ових држава у Прагу 14 новембра 1928 године, као и уз чл. 1 тач. 4, уз чл. 1 и 2, уз чл. 4 закљученог Протокола истог Уговора;

2) Предлог Закона о југословенско-турском споразуму о извозу опиума, закљученом и потписаном у Београду 17 децембра 1934 године између Краљевине Југославије и Републике Турске;

3) Предлог Закона о конвенцији о узајамним односима по предметима судским, грађанским и трговачким, закљученој и потписаној у Анкари 3 јула 1934 године, између Краљевине Југославије и Републике Турске;

4) Предлог Закона о конвенцији о примени међународног Правилника за пловидбену полицију и обављање ове полицијске службе на делу Дунава, који образује границу између Краљевине Југославије и Краљевине Румуније, обухваћеном између ушћа Нере и ушћа Тимока, закљученој и потписаној у Београду 10 фебруара 1935 године, између Краљевине Југославије и Краљевине Румуније;

5) Предлог Закона о допунском споразуму уз конвенцију потписану у Београду 30 јануара 1933 године, између Краљевине Југославије и Краљевине Румуније, којом се регулише питање држављанства и завичајности лица која су услед разграничења изгубила своје првобитно држављанство, закљученом и потписаном у Букурешту 13 марта 1935 године;

6) Предлог буџета државних расхода и прихода са предлогом Финансијског закона за буџетску 1936/37 годину.

Претседник др. Љубомир Томашић: Господо сенатори, част ми је предложити Вам да за проучавање саопштених Вам пет конвенција изаберемо на наредној седници нарочити одбор, који ће их проучити и Сенату поднети што пре своје извештаје, а законски предлог буџета државних расхода и прихода са предлогом Финансијског закона упутићемо редовним путем Финансијском одбору као надлежном.

Изволите чути законски предлог г. г. сенатора.

Секретар др. Васо Глушац (чита): Сенатори г. г. Коста Тимотијевић и другови поднели су Сенату на решење предлог Закона о раздужењу земљорадника.

Претседник др. Љубомир Томашић: И за овај законски предлог предложићу, господе сенатори, да се на крају седнице изабере нарочити одбор. Прима ли Сенат? (Прима). — Изволите, господе сенатори, чути интерпелације господе сенатора.

Секретар др. Васо Глушац (чита): 1) Сенатор г. Димитрије Илићановић упутио је интерпелацију на г. Претседника Министарског савета о инспекцијама Министара, држању политичких зборована и наплати путних трошкова; 2) сенатор г. др. Иван Мајстровић упутио је интерпелацију на г. Министра правде по предмету попуњавања и повећања броја касационих судија код Стола седморице Одељења б) у Загребу; 3) сенатор г. др. Иван Мајстровић упутио је интерпелацију на г. Министра социјалне политике и народног здравља о наставку грађења нове државне болнице у Сплиту; 4) сенатори г.г. Коста Тимотијевић и другови упутили су интерпелацију на г. Претседника Министарског савета о забрани публиковања коминикеа уже конференције Југословенске националне странке, и траже да се овој интерпелацији призна првенство.

Претседник др. Љубомир Томашић: Господе сенатори, све саопштене интерпелације упућене су надлежним министрима. Пошто сенатори г.г. Коста Тимотијевић и другови траже да се њиховој интерпелацији призна првенство, то молим г. Претседника Краљевске владе да се изволи изјаснити да ли прима тражену хитност.

Претседник Министарског савета и Министар иностраних послова др. Милан Стојадиновић: Част ми је изјавити да прима тражено првенство.

Претседник др. Љубомир Томашић: Прима ли Сенат тражено првенство? (Прима). — Изволите, господе сенатори, чути захтеве г. Министра правде о издавању г.г. сенатора суду.

Секретар др. Васо Глушац (чита): 1) Министар правде доставља Сенату захтев Среског суда за град Београд за одобрење продужења кривичног поступка против сенатора г. Андре Кујунџића због дела из § 302 Крив. закона; 2) г. Министар правде доставља Сенату захтев Окружног суда у Смедереву, за продужење кривичног поступка против сенатора г. Љубомира Видаковића, због дела из § 319 Крив. закона у вези са чл. 1 Закона о сузбијању злоупотреба у службеној дужности.

Претседник др. Љубомир Томашић: Ова два захтева г. Министра правде упутиће се надлежном Имунитетском одбору.

Господе сенатори, изволите чути једно писмо сенатора г. др. Шуперине.

Секретар др. Васо Глушац (чита): „Господине Претседниче! На сједници Сената од 12 о. м. бирани су стални одбори. За сваки Одбор поднесена је само једна листа. Избор је вршен акламацијом. Имена предлагача нису прочитана, те су ми и иначе сасвим непозната. Предлагачи кандидовали су ме у Верификациони одбор, а да ни они ни ма тко није од мене тражио сагласност. Све је то противно парламентарним обичајима и парламентарној уљудности. Пословни ред у Сенату није ми дао могућности да на сједници тражим и добијем ријеч и да се о том поступку изјавим. Чиним то овим писмено те изјављујем, да избор у Верификациони одбор не прима и јер сам формално изабран, дајем овиме оставку, те Вас, Господине Претседниче, молим да ову моју оставку као члана Верификационог одбо-

ра на наредној сједници Сената објавите и овај мој допис прочитате, а Високи Сенат молим, да моју оставку прими до знања.

Изволите, Господине Претседниче, примити израз мог одличног штовања.

Др. Бењамин Шуперина,
сенатор“.

Претседник др. Љубомир Томашић: Прима ли Сенат оставку г. Шуперине? (Прима).

Пошто је овим упражњено место у Верификационом одбору, то се исто има попунити са наредним са листе на којој је биран г. Шуперина, како то одређује § 20 нашег Пословника. Први заменик са те листе јесте г. Асим Алибеговић и он има да дође за члана Верификационог одбора. Прима ли ово Сенат? (Прима). Објављујем да је Сенат примио и о томе ћу обавестити Верификациони одбор.

Прелази се на извештај Министра социјалне политике и народног здравља. Молим г. секретара да изволи прочитати тај извештај.

Секретар др. Васо Глушац (чита):

Г. Министар социјалне политике и народног здравља извештава Сенат да је спреман да да одговор у Сенату на интерпелацију сенатора г. др. Ивана Мајстровића о грађењу нове државне болнице у Сплиту, када иста буде стављена на дневни ред седнице Сената.

Претседник др. Љубомир Томашић: Овај се извештај прима на знање.

Изволите чути, господе сенатори, извештај о конституисању сталних сенатских одбора.

Секретар др. Васо Глушац (чита):

1. Верификациони одбор извештава, да се је конституисао и изабрао за Претседника сенатора г. Димитрија Илићановића, за Потпретседника сенатора г. Лазара Анића и за секретара г. сенатора Ђуру Вукотића;

2. Административни одбор извештава Сенат да се је конституисао и изабрао за Претседника сенатора г. Крсту Радовановића, за Потпретседника сенатора г. др. Момчила Ивковића и за секретара сенатора г. Милана Л. Поповића;

3. Имунитетски одбор извештава Сенат, да се је конституисао и изабрао за Претседника сенатора г. др. Јосипа Шиловића, за Потпретседника сенатора г. др. Уроша Десницу и за секретара сенатора г. др. Драга Марушића;

4. Одбор за молбе и жалбе извештава Сенат, да се је конституисао и изабрао за Претседника сенатора г. Атанасија Шолу, за Потпретседника сенатора г. Павла Вујића и за секретара сенатора г. др. Јосипа Немеца;

5. Финансијски одбор извештава Сенат, да се је и он конституисао и изабрао за претседника сенатора г. Даку Поповића, за Потпретседника сенатора г. др. Ивана Мајстровића и за секретара сенатора г. Светозара Томића.

Претседник др. Љубомир Томашић: Ови се извештаји примају на знање.

Молим г. секретара да изволи саопштити молбе, жалбе и резолуције из народа.

Секретар др. Васо Глушац (чита): Сенату су поднели молбе, жалбе и резолуције:

1) Средишњи одбор Народне одбране у Београду; 2) Манце Грга и другови, намештеници бив. велепоседника Турн-Таксиса; 3) Удружење ђака

ратника ђачких чета од 1914 до 1915 год.; 4) Југословенско учитељско удружење у Београду; 5) Југословенско учитељско удружење; 6) Удружење улагача новчаних завода у Н. Саду; 7) Удружење бановинских чиновника и осталих службеника Дунавске бановине; 8) Друштво државних пензионера у Љубљани; 9) Потпорно друштво војних пензионера из Загреба; 10) Друштво улагача новчаних завода у Загребу; 11) Друштво улагача новчаних завода у Загребу; 12) Ректор Загребачког универзитета; 13) Професионална организација новчаних завода у Загребу; 14) Југословенски ногометни савез у Београду; 15) Трговци и занатлије варошице Косијерића; 16) Душан Сухомељ из Ћуприје; 17) Вјекослав Штрехе, виноградарски надзорник у пензији из Биограда на Мору; 18) Деканат Ветеринарског факултета у Загребу; 19) Акциони одбор за заштиту кожарско-прерађивачке радиности у Краљеву; 20) Удружење занатлија у Ваљеву; 21) Улагачи Сплита и Далмације и Југословенског исељничког удружења у Сплиту; 22) Савез станара Краљевине Југославије у Сплиту; 23) Учитељско удружење у Љубљани, удружење чиновника поштанско-телеграфске струке у Љубљани, удружење жељезничких чиновника у Љубљани и Савез организација општинских службеника и пензионера за Дравску бановину у Љубљани; 24) Јосип Ловрећ из

Пресека срез чаковачки; 25) Апотекарска комора у Београду; 26) Карол Штефанов Пахор, проф. Учитељске школе у Марибору; 27) Опћинска управа у Тржићу; 28) Удружење ратних инвалида у Коњицу; 29) Удружење дипломираних техничара из Н. Сада; 30) Душан Лесковац, благајник општине будимачке, среза нашичког.

Претседник др. Љубомир Томашић: Све ове саопштене молбе, жалбе и резолуције упутиће се надлежном Одбору за молбе и жалбе.

Господо сенатори, прелазимо на дневни ред. На дневном је реду утврђивање дневног реда. Ја вам предлажем, господо сенатори, следећи дневни ред за наредну седницу:

1) Избор одбора за проучавање законских предлога о међународним споразумима; и

2) Избор одбора за проучавање законског предлога сенатора г.г. Косте Тимотијевића и другова о раздужењу земљорадника.

Прихваћа ли Сенат овај дневни ред? (Прихваћа). Пошто Сенат прихваћа овај дневни ред, закључујем данашњу седницу, а наредну заказујем за сутра, 14 марта, у 9 сати пре подне.

Тиме данашњу седницу закључујем.

Седница је закључена у 17.45 часова.

ПРИЛОЗИ

СЕНАТУ КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Београд

Ближи се десет година од кад је у целом свету почела привредна криза, која је захватала све дубље и више све земље па и нашу земљу.

Покушај у 1931 години са житним режимом, у вери да ће криза трајати кратко, за тада је помогао крајевима у којима се гаје житарице, али је повишеном продајном ценом тај режим пао тешко оним крајевима који за своју исхрану морају набављати и довозити пшеницу и кукуруз из других крајева, тако да је он убрзо био ограничен и напуштен.

Криза се је најпре осетила код земљорадника, јер су цене производа његовим падале, а цене индустријским производима остале су старе а понегде и расле. Уз то су јавне дажбине остале исте, ако не и увећане.

Да би се земљораднику помогло, колико је то било онда могуће, донесен је 19 априла 1932 године Закон о заштити земљорадника, којим им је углавном одложено плаћање са другим олакшицама, да се дужници не би довели у још тежи положај, што би се принудном наплатом дугова од њих наплаћивали; све у нади да ће криза попустити и ниске цене пољопривредних производа почети се пењати и ближити ранијим ценама.

То назирање и нада нису се остварили.

Иза тога су се низале уредбе за уредбом, што су их владе на основу овлашћења издавале, док се најзад није дошло до Уредбе Министарског савета од 30 септембра 1935 год. КМБр. 184 (објављеном у бр. 230 „Службених новина“ од 9 октобра 1935 год.), којом се ишло на то да се питање земљорадничких дугова дефинитивно реши.

За све то време ово питање расправљало се на дугачко и на широко по зборовима и конференцијама, како међу повериоцима, тако и више код земљорадника-дужника.

Многи од поверилаца, улагача и организација њихових, држали су: да су у праву наплатити тражбине или потпуно или са једним малим попустом; док су дужници и њихове организације тражиле већа попуштања од тражбина, па по неки и потпуно њихово брисање, одбијајући и преваљујући тегобе кризе једни на друге.

Ово питање занимало је једне и друге до те мере, да је брига око расправе његове потисла у позадину у многоне и све друге бриге грађана за друга питања, која се тичу управе државом и њеног просперитета у свима правцима њеног живота.

У једном размаку од скоро четири године, без дефинитивног решења овог питања, било је дужника, који су према бољем и јачем свом имовном стању а незнатном, према томе, дуговању могли измити дуг неосетно, али су се они устручавали да то учине, било да не кваре ред, или да не буду омаловажени тиме, што су други дужници сачекали или брље време или повољнију уредбу за исплату својих дуговања, ако не и потпуни опроштај; као што је било и таквих дужника, којима би исплата дуга падала врло тешко, као и оних, који би пуном исплатом дуга били потпуно у иметку уништени и пропали.

И једни и други схватили су, да последња уредба није дефинитивно скинула ово питање са дневног реда и даље су чекали и чекали да се на други начин ово питање реши.

Чекали су закон по коме ће се један део дуговања, ради олакшања земљорадницима, пренети било на повериоце, било на државу као целицу, или на обоје, како се то овим пројектом и предвиђа.

Те неизвесности, то неверовање и неповерење, оставило је земљорадника, може се рећи, потпуно без кредита и за подмирење крајњих његових невоља и потреба.

У последње време иза ове уредбе, није се тачно знало шта мисли влада, да ли ће се и ова последња уредба чиме и како заменити или не; а у крилу Народне скупштине, како се из новина сазнаје, ово се питање проучава од једног одбора састављеног из једног посланичког клуба, и ближе се ништа не зна на које је становиште стао овај део народних посланика.

Стога ми је част поднети под Ј. свој предлог Закона о раздужењу земљорадника, с молбом да се он прими.

Било би добро да падну предлози и с других страна, како би се унело више светлости и више сарадње у решењу овог питања и оно решило споразумно између претставника посланичких клубова у Народној скупштини и оних у Сенату, — макар то било претходно у незваничној форми, уз сагласност са Владом, како би се оно решило са свом објективношћу и увиђавношћу у оба дома брже, без повраћаја из једног у други, са евентуалним поправкама и изменама.

23 јануара 1936 год.

Београд.

Предлагач,

Коста Л. Тимотијевић, с. р.
сенатор.

Потпомажемо овим писмено горњи предлог сенатора г. Косте Л. Тимотијевића.

Љуб. Видаковић, с. р.

Лаз. Ј. Ашић, с. р.

Мил. П. Драговић, с. р.

Дим. М. Илићковић, с. р.

Др. В. Глушац, с. р.

Свет. Томић, с. р.

Милан Марјановић, с. р.

Проф. В. Цањуга, с. р.

Др. Круљ, с. р.

Др. Плој, с. р.

Др. Д. Марушић, с. р.

Др. Крамер, с. р.

Прота Матија Поповић, с. р.

Др. Анђелиновић, с. р.

Јован Алтипармаковић, с. р.

Јов. Бањанин, с. р.

Др. Петар Зеџ, с. р.

Прота Стеван Михаљчић, с. р.

ПРЕДЛОГ
ЗАКОНА О РАЗДУЖЕЊУ ЗЕМЉОРАДНИКА

Одељак Први.
Опште одредбе

Члан 1.

Дуговања земљорадника, — као новчане обавезе приватно-правног карактера, — чија су плаћања измењена и одложена Законом о заштити земљорадника и стављањем на снагу појединих прописа Закона о извршењу и обезбеђењу од 19 априла 1932 године (објављеном у бр. 95 „Службених новина“ од 20 априла 1932 године) и свима доцнијим уредбама, правилницима и објашњењима наведеним у чл. 39 овога Закона; — исплатиће се и ликвидирати у време и начин, који прописује овај Закон.

Члан 2.

Одредбе овога Закона примениће се на сва земљорадничка дуговања:

1) која су постала раније и пре 20 априла 1932 године а нису исплаћена, била она сада појединачно у истом износу, или повећана укапиталисавањем дужних камата, било да су отплатама сведена и смањена; и то: како она обезбеђена залогом на покретну или непокретну имовину и права, тако и она необезбеђена; без обзира да ли је по истим дуговањима пресуда или одлука судска донесена, или су у току спора, или тужбе нису још подигнуте;

2) која потичу, произиласе и имају основ: а) из зајма у готовом новцу; б) из дуговања за узету робу или пречишћеног рачуна за узету робу; — где улазе и пољопривредне справе и машине и в) из дуговања од неизмирене куповне цене непокретне имовине у целини или остатку који прелази 10.000 динара и

3) која су предмет расправе и у стечају дужника земљорадника отвореном пре 20 априла 1932 године.

Члан 3.

Одредбе овога Закона не односе се на дуговања земљорадника:

1) која су настала после 20 априла 1932 године, у која не улазе пролонгирани ранији дугови;

2) која су потраживања: Народне банке Краљевине Југославије, Државне хипотекарне банке и Привилеговане аграрне банке; изузев оне тражбине ових установа које су настале путем ресконта или ломбарда од стране приватних лица на основу молби заштитених земљорадника;

3) која су потраживања: земљорадничких задруга уопште и њених савеза; задруге за пољопривредни кредит и њихових бановинских задруга, у колико време и начин наплате дуговања код њих не би као олакшицу изменио и одреди Главни савез земљорадничких задруга односно бановинске задруге за пољопривредни кредит, које одредбе има да одобри Министар пољопривреде;

4) где је земљорадник дужник као аграрни субјект, за које случајеве остају даље у важности наређења чл. 7 Уредбе о заштити земљорадника од 30 септембра 1935 год. К.М.Бр. 184 објављеној у бр. 233 „Службених новина“ од 8 октобра 1935 год., докле их и ако их Министарски савет на предлог

Министра пољопривреде у једној разрађеној редакцији не замени једном специјалном уредбом са законском снагом по овоме питању.

Члан 4.

Земљорадником при примени овог Закона сматраће се:

1) оно физичко лице, коме је у 1932 год. па до дана ступања на снагу овог Закона занимање пољопривреда, а које обрађује земљу или обавља пољопривредне послове само или са члановима своје породице, а у случају потребе и најамном радном снагом; но чији посед не прелази површину од 75 хектара земље односно код породичне задруге од три пунолетна члана 100 хектара, а од пет чланова и више 200 хектара зиратне (обрадиве) земље.

Пољопривредно је занимање: а) обрада земље орањем, сејањем са бербом усева, б) гајење воћа, в) виноградарство са израдом вина, г) пчеларство, цвећарство, д) повртарство, ђ) сточарство итд.

За породичну задругу сматра се она породична заједница, у којој постоји поред заједничког живота и рада сродништво по крви или усвојењу, у којој је било најмање три мушка пунолетна члана на дан 1 јануара 1936 године.

У максимум зиратне земље урачунава се лично имање земљорадника и имање његове жене и деце ако живе с њиме у кућној заједници.

Жена у браку носи обележје занимања свога мужа, изузев случајеве ако је она трговац, разврстани државни чиновник, лекар, инжењер, архитект итд., са самосталном радњом и занимањем.

2) Они плодоуживаоци, закупци или наполичари, који обрађују туђу земљу са учешћем у извесним деловима приплода у природи, који обрађују туђу земљу и обављају пољопривредне послове, и ако немају своје сопствене земље;

3) насељеници у јужним крајевима државе означени у чл. 8 ставу 7 Правилника за извршење Закона о насељавању у јужним крајевима од 11 јуна 1931 год. са његовим изменама и допунама од 24 јуна 1933 год. бр. 50.520/VI-б.

Члан 5.

Као земљорадници сматраће се у смислу овог Закона уз испуњење услова из чл. 4, још и ова лица:

1) који због болести, старости (преко 60 година) или других неотклоњивих сметњи, не могу обрађивати своју земљу;

2) малолетна деца земљорадника, за време трајања њине малолетности;

3) заоставштине земљорадника и пушичне масе док не буду предате наследницима;

4) која сама или са члановима своје породице обрађују туђу земљу, ако им је пољопривреда главно занимање, а не плаћају осим службеничког никакав други порез;

5) која се, живећи на селу, као старешине задруге или инкосне породице или као чланови ових у кућној заједници баве повремено и другим споредним пословима осим пољопривредним радом на својој или туђој земљи, као: а) продајом и препродајом пољопривредних производа, б) кућном индустријом, израдом и прерадом платна и тканина, в) рибарством, г) возиштвом (кирицијањем), д) бродарством, ђ) сезонским или нередовним радовима у своме или туђем селу око: сушења шљива и воћа,

печењем ракије, кувањем пекмеца, печења креча, грађењем сеоских кућа и стаја; копањем бунара, подизањем чесама, израдом цигала и црепа у пољским пећима, израдом и оправком сеоских кола, запрете коњске и воловске, крпљењем и израдом сељачког одела и обуће, израдом и оправком буради, бачава каца и чаброва, ситном прерадом дрвета: израдом кашика, вретена, разбоја и брда; штројењем стоке (кастрирањем), калемљењем и прскањем воћа и винограда, исписивањем надгробних натписа, обављањем послова својим или туђим вршалицама и радовима и са другим пољопривредним справама; чувањем и руковођењем својих или туђих воденица на рекама или потоцима (поточаре) као и оних понтонских на већим пловним рекама, парних или моторних млинова у селу што међу брашно само за потребе земљорадничке у истом селу и околини; возиштвом скелама преко река и залива; и кад и кад свирањем по саборима, заветинама, славама и свадбама; — а све то да би својој задрузи или породици, која је држала своје обележје земљорадника прибавила неке зараде, а користила и околини;

6) која се уз пољопривреду баве редовно пословима сеоског занатлије, ако њихови опорезовани приходи за 1935 годину из пољопривреде не превазилазе онај опорезовани приход за ту исту годину од занатске радње.

За примену тач. 5 и 6 члана 5 узео се за села и оне варошнице, које су као такве проглашене после 1 децембра 1918 године; али су ипак и даље задржале обележје и тип села.

Лица из тач. 5 овог члана сматраће се за земљораднике без обзира на то, што им је пореска власт за 1935 годину опорезовала ма и какву евентуалну порезу на радњу и рад споменут у томе чл. 5 тач. 5 овог Закона. То исто важи и за бивше занатлије ма где они били, ако су свој рад престали да раде пре 1 јануара 1935 год. и на њега не плаћају порезу.

Члан 6.

Неће се сматрати за земљораднике, ма да обрађују своју или туђу земљу и баве се пољопривредним пословима, сами или чланови њихове породице, или једни и други, или путем најамника, лица:

1) који су државни службеници грађанског реда, саобраћајне струке или војске, те као такви регулисани и разврстани, а официри почев од потпорничког чина;

2) који су пензионери државни ма којих звања, а пензионисани су као разврстани државни чиновници;

3) који су свештеници, адвокати, лекари, инжењери и остала лица са факултетском спремом, осим лекара и инжењера, који би се бавили специјално извесним врстама пољопривреде још од 1 јануара 1931 године, напуштајући или не обављајући радње и радове другог кога позива.

Код ових лица из тач. 1, 2 и 3 овог члана, ако су она кућне старешине и живе у кућној заједници правој линији, који је земљоделац, са синовима или потомцима, све док то стање траје, њени потомци неће се сматрати за земљораднике.

4) која су из тач. 1, 2 и 3 овог члана, ма да живе у кућној заједници са оцем или претком у

Члан 7.

Неће се сматрати за земљорадника:

1) лица означена у чл. 4 тач. 1, ако имају: а) више од 10 хектара своје зиратне земље у атарима (подручју) градова (вароши) који су имали више од 50.000 становника; б) више од 15 хектара у атарима (подручју) градова преко 25.000 становника; и в) више од 25 хектара у атарима (подручју) градова преко 15.000 становника, — све према попису људства на дан 31 марта 1931 године.

2) лица означена у чл. 5 тач. 1, 2 и 3 овог Закона, ако укупни њени приходи пријављени и опорезовани за 1935 годину прелазе приходе из пољопривреде не рачунајући у ове друге опорезоване приходе — приход на кућу у којој земљорадник станује, ако се она налази у вароши или варошици, и ако њен годишњи чист опорезовани приход не прелази 10.000 динара.

Члан 8.

Неће се сматрати за земљорадника ни они наследници земљорадника, који по овоме Закону пису земљорадници. Ако је који наследник земљорадников земљорадник, тај ће само за свој део уживати благодејање земљорадника у исплати дуговања овога.

Члан 9.

Принудна наплата (извршења) према земљораднику дозвољена су само у погледу оних тражбина по којима дужник овим Законом није заштићен или је изгубио заштиту предвиђену овим Законом.

Ако земљорадник не одговори својим обавезама по прописима овог Закона за три узастопне године, настаје принудна наплата иза тога.

Члан 10.

1) За дужника уверење о томе да ли је неко земљорадник издаје се по молби било повериоца било самог дужног земљорадника, који у овом другом случају молбу има сам потписати ако је писмен; а у сваком случају њену садржину признати код власти која то признање оверава. Уверење издају општинске власти (општинска управа, градско поглаварство) надлежна за место становања (домицил) дужника земљорадника.

2) У уверењу имају бити наведене стварне чињенице из којих се може несумњиво утврдити да се испуњавају сви услови прописани чл. 4 и 5 у вези члана 6 и 7 овог Закона. Општинска власт је дужна, код случајева мешовите природе где би ово било, и где је она од утицаја на ово питање, према сопственом сазнању своје и уверењу преко бар два лица, прибавити и осим тога податке од надлежне пореске управе о висини појединих опорезовања дужникових.

У уверењу има се назначити и држављанство дужника земљорадника.

Општинска власт је дужна издати тражено уверење у року од 14 дана. Ако општинска власт то не учини или не изда уверење о противном, надзорна власт ће по тражењу дужника или повериоца позвати општину да то уверење изда и достави тој власти, да би га молбоцу предала.

3) Једном молбом може се тражити и више примерака истог уверења ради употребе по разним дуговањима дужниковим.

4) Образац уверења прописан Правилником од 16. октобра 1934 г. бр. 71690/V „Службених новина“ бр. 250 од 30. октобра 1934 год. остаје на снази, ако се у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог Закона тај образац не би изменио од стране Министра пољопривреде у споразуму са Министром правде, Министром финансија и Министром трговине и индустрије.

5) Уз уверење о томе да је неко земљорадник треба да се још назначи:

а) да ли је дужник земљорадник држављанин Краљевине Југославије или не;

б) колико има дужник земљорадник хектара своје зиратне (обрадиве) земље, а ако је у кућној заједници са још киме од мушких лица пунолетних лица, колико их је и колико износи хектара посед целе те кућне заједнице; као и то: да ли и колико има зиратне земље у подручју вароши (градава) означених у тач. 1 члана 7.

6) Свако заинтересовано лице може тражити да се испита издато уверење од стручног одељења установљеног при Министарству пољопривреде (чл. 38 овог Закона), које има право поништити га одлуком уз потпис Министра пољопривреде, ако се не слаже са прописима овог Закона, и не одговара стварном стању ствари, која је одлука извршена.

7) Молилац за издавање уверења одговоран је и кривично за његову садржину ако је знао да она не одговара правом стању ствари, а ако је молилац сам дужник земљорадник, одговоран је уз то још и кривично, ако је извесне околности при издавању тог уверења, које су му познате биле, а од утицаја су на издавање уверења, намерно прећутао.

8) Већ издата уверења на основу досадањих прописа о заштити земљорадника остају на снази и не морају се нова прибављати но с тим, да су заинтересована лица овлашћена тражити измену њихову или допуноу по поднетим или наведеним доказима у смислу прописа овог Закона.

9) Дужнику, који по добивеном уверењу исто преда повериоцу, дужан је поверилац издати му реверс са назначењем броја, дана и године, под којим је и која је власт уверење издала.

Одељак други.

Начин исплате земљорадничких дугова.

I.

Потраживања новчаних завода.

Члан 11.

Потраживања новчаних завода (банака, задруга и штедионица као акционарских друштава), који су обавезни на јавно полагање рачуна и стоје под надзором Министарства трговине и индустрије, а уз то примају улоге на штедњу, предвиђена у члану 2 тач. 1 и 2 овог Закона, измириће и исплатити уместо земљорадника држава Краљевине Југославије на гај начин:

1) Што ће преузети сва та дуговања код новчаних завода и исплатити их готовим новцем или смисијом нарочитих државних новчаница, било издавањем својих обвезница са 75% седамдесет пет од сто њиховог износа према документима и списку (протоколу, записнику) извршеног пописа, од стране једне стручне комисије.

2) Стручна комисија одређена за свако подручје окружних судова у саставу од двојице судија из дотичног окружног суда, које ће одредити Министар правде; једног чиновника финансијске струке, кога ће одредити Министар финансија; два стручна банкарска чиновника, које ће на предлог Народне банке и Државне хипотекарне банке одредити Министар трговине и индустрије, — има утврдити износ дуговања земљорадничких код новчаног завода у том подручју, уводећи у записник:

а) име и презиме, занимање и место становања дужника, а код меница само акцептанта;

б) уверење о томе да је акцептант земљорадник;

в) исправе и доказе о дуговању;

г) износ главног дуга и дужних камата до краја 1936 године;

д) износ такса положених и доказаних, што их је дотични новчани завод имао код меница услед евентуалних протеста, а код меница и осталих исправа за тражена обезбеђења, вођења спора итд.

ђ) код поведених спорова поднеће се уверење у коме је стању спор и исто увести:

е) код пресуђених дуговања унеће се само досуђена накнада таксе и увести одлука Суда.

3) Ако је потраживање новчаног завода по текућем рачуну, оно ће се унети ако и где има уз текући рачун исправа о дугу (меница или обвезница-облигација као гаранција, пресуда или поравнање), и то само у износу дуговања, ма да би предње исправе гласиле на веће износе, или у оном износу за које оне постоје, ако је текући рачун већи. Текући рачуни без оваквих доказа неће се узети ни увести у тај записник.

4) Ручне залоге по заложницама и дуговања по њима на основу заложених папира и вредности, и других покретности, неће се уносити у овај попис.

5) Код реесконтованих меница, које се код тог завода услед тога не налазе, ставиће се у примедби где се оне на основу заводских књига налазе, да би се при исплати преузеле оне отуда.

6) Неће се пописивати ни у записник уносити дуговања, која су као сумњива отписана при закључку књига и стања новчаног завода на крају 1932, 1933, 1934 и 1935 године.

7) Уписаће се и она земљорадничка дуговања по којима су, према ранијим уредбама, изгубила заштиту, пошто нису на време или никако одговарали обавезама, као што ће се уписати и оне менице дужника земљорадника које нису протествоване ни тужбе подигнуте од оних новчаних завода, који су према § 5 Закона о заштити земљорадника од 19. априла 1932 године дошли под уредбу са законском снагом о продужењу рокова исплате улога и других потраживања, а били под надзором постављена комесара.

8) На крају записник ће се закључити са укупним износом: главног дуга, камате за прошло време до краја 1936 године; и положених такса и тако извести укупно дуговање сваког појединца дужника и укупно дуговање свих дужника томе новчаном заводу.

9) Тај попис и записник састављен у три равногласна примерка; броширан и утврђен на крају јемственика (конца) печатом Окружног суда, узеће комисија и по један примерак послати: Министарству финансија и Министарству трговине и индустрије.

стрије, а трећи са пописаним документима (на којима ће бити стављени текући бројеви записника) оставити код новчаног завода, као доказ: колико износи целокупно дуговање свих земљорадника дужника на дан 31 децембра 1936 године.

Члан 12.

Новчани завод после пописа из претходног члана неће моћи пописане менице реесконтovati даље код Народне банке или код другог новчаног завода.

Али је допуштено да прими за дужника делимичне отплате дуга и камате или исплату целог дуга, ако би их дужници сами полужили новчаном заводу, што ће се одбити при коначној исплати о обрачууну.

Члан 13.

Пред исплату од стране државе преузетих дуговања, на оваквој дуговој исправи о преносу потраживања на државу, новчани завод ставиће на крају ознаку: да је потраживање по тој исправи у означеном износу (према попису) прешло на државу, и то ће својим потписом испод фирме новчаног завода утврдити.

Новчани завод за могућност наплате таквог потраживања даље не одговара; али остаје и даље у материјалној обавези накнаде држави ако се покажало да потписи на исправи нису истинити, у ком случају одговара и кривично ако би се утврдило да је новчани завод то знао и раније. У сваком случају новчани је завод одговоран за накнаду држави примљене вредности, на случај да је дужник непознат.

Члан 14.

Новчаном заводу остаје да се он сам наплаћује за своје потраживање директно од дужника и то за:

- а) тражбине које нису ушле у овај закон,
- б) тражбине које је одбила стручна комисија да их уврсти у списак (записник) пописа као земљорадничке дугове;
- в) тражбине по текућем рачуну, ако у попис нису унесене или у оном делу за колико нису унесене; које он у пуном износу таквог дуговања може од дужника наплаћивати за десет година, рачунајући од 1 јануара 1936 године у десет једнаких рата.

Ове тражбине новчани заводи могу у пуном износу наплатити од дужника са припадајућим интересом.

г) По заложицама из продаје заложене покретности и вредности до износа потраживања, а што претекне има предати дужнику; но с тим: да у колико продајом такве залог не буде новчани завод подмирен, даљу наплату од дужника не може тражити.

Продаја оваквих залога може се извршити по истеку шест месеци од дана ступања на снагу овога закона; а после тога само после огласа у „Службеним новинама“ на 15 дана пре продаје и уз присуство одређеног органа управне власти, који ће записник о продаји у самом заводу потписати и оверити.

Хартије од вредности могу се изнети и продати на Берзи најближој месту новчаног завода или по његовом избору. У том случају није потребан ни оглас о продаји ни присуство власти, већ само пис-

мена опомена дужнику пре изношења на продају на берзи.

Члан 15.

Примљеним вредностима за исплату својих потраживања из чл. 11, у колико би оне биле из емисије државних новчаница или државних обвезница, новчани завод може исплатити своје повериоце и улагаче са пуном њеном номиналном вредношћу.

Члан 16.

Отписана потраживања по билансима пре 1932 године могу новчани заводи наплаћивати од дужника било да су пресуђена или не, само у половини износа њиховог, а код пресуђених осим тога само са 5% год. камате од рока до наплате.

Члан 17.

На исти начин прописан члановима 11, 12, 13, 14, 15 и 16 поступиће се и код дуговања земљорадника: а) штедионицама самоуправних тела и б) осигуравајућим заводима и друштвима по обвезницама или меницама издатим за дужне премиске суме од осигурања; в) установама радничког и намештеничког осигурања; г) установама које рукују пупилним новцем (сирочадским столовима, сиротињским поверенствима итд.); д) котарским припомоћним закладама, црквеним фондовима и ђ) културним, хуманим и просветним установама.

Члан 18.

На случај исплате новчаних завода државним обвезницама, оне имају носити номиналну вредност од 100 и 1.000 динара са каматним купоном од 5% рачунајући од 1 јануара 1937 године, плативим износом обвезница у подједнаким оброцима за десет година; у коме се року имају потпуно према амортизационом плану исплатити.

Члан 19.

Овлашћује се Министарски савет да на предлог Министра финансија Уредбом са законском снагом реши сва техничка питања, која се тичу:

- а) извођења исплате новчаним заводима;
- б) облика, броја и амортизационог плана издатих обвезница;

в) начина како ће се држава за примљене обавезе наплатити, преко којих органа; да ли директно преко органа државних власти, или препосом свог права на коју од већ постојећих државних или привилегованих новчаних установа, или оснивањем парочите, ликвидационе банке и институције.

Члан 20.

Од потраживања новчаних завода и других установа (чл. 17) која по овом закону пређу на државу; држава ће сносити 50% од целог износа дуга изведеног према записнику; 25% истог дуговања наплатиће држава од дужника земљорадника у року од десет година у десет једнаких годишњих рата, чији рокови имају падати у исти дан, у месецу у коме су раније обавезе требале бити плаћене почев са 1937 годином, тако да се отплата даје једаред у години и то са 5% год. интересом од 1 јануара 1937 године на цело преузето и исплаћено дуговање са каматом до 31 децембра 1936 год. и таксом.

Но у току од две године од ступања на снагу овог закона, држава може од дужника земљорадника наплатити и до 50% од дуга, ако је очигледно и по оцени Среског суда, а по захтеву државе или институције, којој је поверена наплата ових дуговања, сасвим јасно, да је дужник таквог имовног стања (да има преко 50 хектара зиратне земље), а дуг мали и према његовом стању незнатан, да би он дуг могао да плати а да не прода ништа од непокретности и најпотребније покретности. Таква оцена суда и осуда по призиву иде још Окружном суду, чија је одлука извршна.

Износ 50% од дуговања наплатиће држава и из имовине и заоставштине умрлог земљорадника, ако његов наследник или неки од њих није земљорадник, и то у другом случају из дела оног и оноликог који припада наследнику неземљораднику.

Исто тако држава ће од исплаћених земљорадничких дуговања по овом закону наплатити 50% од износа исплаћене суме са 5% год. интереса од 1 јануара 1937 год. до наплате, од оних земљорадника који стално живе на подручју Краљевине Југославије и ту им је домицил, а нису држављани југословенски.

Члан 5 тач. 5 овог закона неће се и код ових примењивати.

Остатак од 25% као четврти део има пасти на повериоца — новчани завод — јер он после уступа тражбине у 75%, са колико ће он бити исплаћен, нема ништа више да потражује.

Новчани заводи, осигуравајућа друштва, акционарска друштва, моћи ће овај губитак покрити смањењем резервног фонда, редовног и ванредног у колико би га било и отписом вредности друге властите имовине.

У колико на тај начин не би овај губитак био покривен, распоредиће се једна трећина на акционаре, а две трећине на улагаче или повериоце по текућем рачуну (изузимајући Народну банку, Државну хипотекарну банку и привилеговану аграрну банку) и то само у граници признате и обрачунате камате за 1933, 1934, 1935 и 1936; — и сразмерно својих потраживања од дотичног новчаног завода акционарских друштава, а код осигуравајућих установа: смањењем главнице.

Остале установе: штедионице самоуправних тела и други побројани повериоци у тач. в), г), д) и ђ) тај губитак са толиким отписом својих средстава.

Ове расподеле подлеже контроли надлежне власти која је надлежна за вођење исте.

Члан 21.

За потраживања земљорадничких дуговања прених на државу у износу 25% односно 50% у случајевима предвиђеним чланом 20 овог Закона, постојаће прећутна хипотека од ступања на снагу овог закона.

На сва непокретна имања дужникова, која ће се доцније по простој пријави од стране државног органа регистрати и завести у један привремени регистар код надлежног суда, постојаће терет у износу од 25% односно 50%, тако да се пренос имања на другога не може извршити, а да купац не прими имање са истим теретом, који ће стајати све док се дуг не измири.

Облик и начин вођења привременог регистра, како са не би у земљишне књиге уводио, прописаће Уредбом Министар правде.

Ту прећутну хипотеку простом пријавом може учинити и поверилац приватни дужников подносиоци доказе о дугу од пре 20 априла 1932 год. у овереном препису, но та хипотека не може доћи пре оне што је има држава, ма да би она доцније била пријављена, у коме случају биће у једном истом реду и рангу при наплати.

Члан 22.

Држава, за потраживања која по овом закону прелазе на њу и део 25% односно евентуално за 50%, што јој има да плати дужник земљорадник, неће морати тужити суду и тражити осуду дужника. Наплата ће се вршити по простом налогу надлежног државног органа.

У свакој Општини биће изложен списак дужника из те општине о преносу потраживања на државу, са ознаком по коме је основу дуг, колико износи цело дуговање (Чл. 11 овог Закона), и за месец дана, од дана кад је тај списак изложен, онај ко мисли да се тог дуга ослободи, има да подигне тужбу код Среског суда места новчаног завода, и тамо да докаже да дуг не постоји, који ће спор пресудити.

Ту пресуду по призиву разматра Окружни суд, чија је пресуда извршна и правомоћна. Спор ће се водити према новчаном заводу.

II

Потраживања других поверилаца (изван новчаних завода и оних установа из чл. 17 овог Закона)

Члан 23.

Дужници земљорадници приватним повериоцима исплатиће своје дуговање по основу зајма од готовог новца:

а) у половини њиног износа, било да су по њима издате судске одлуке и пресуђења о плаћању или не;

б) у року од пет година у једнаким годишњим ратама са 4% год. интересом од рока до исплате, и досуђене накнаде плаћене таксе.

Извршне ће власти у толико свести оваква потраживања код изречених судских осуда, осим накнаде за плаћену таксу.

Члан 24.

Код дуговања за узету робу или из другог којег основа до износа од 1000 динара, исплатиће дужници пун износ у року од пет година са 4% год. интересом од рока до исплате, а досуђене таксе ако је тражбина пресуђена, за колико ће се осуда свести; а преко 1000 динара онако, као што је у претходном члану речено.

Члан 25.

За цену или остатак куповне цене од купљене земље преко 10.000 динара, дужник ће продавцу исплатити две трећине вредности неизмирене цене.

Где је код куповине било и зграда, Срески суд ће извидети вредност истих и пресудити у својој надлежности, ма која вредност купопродајног уговора била, тако: да се за зграде има платити пуна куповна вредност, а за земљиште смањена вредност

у две трећине. Овакве пресуде подлежу суђењу као призивном у последњој инстанцији код надлежног за продато имање Округног суда.

Члан 26.

Где су поведени спорови по овим дуговањима, они ће се продужити, с тим, да ће уместо новчаних завода доћи као парничар и држава, коју ће заступати органи Државног правобраништва или један одређени судија од Државног правобраништва из истог суда.

Члан 27.

Остале, непоменуте у овом Закону, обавезе дужникове остају да се измире онако како оне гласе.

ОДЕЉАК ТРЕЋИ

I

Специјална наређења.

Члан 28.

1) Сва јемства, па и јемство јемца и платца по земљорадничким дуговањима, престају и више не важе.

2) Код обавеза са солидарном одговорношћу, наплата ће се, у случају да солидарни дужници нису сви земљорадници, моћи извршити од земљорадника само у делу који би на њега падао.

3) По меницама наплата се може према предњим одредбама тражити само од меничног акцептанта-земљорадника, јер се овим Законом ослобађају обавеза издаваоци, жиранти и авалисти менични, били они земљорадници или не.

Члан 29.

Код поведених а несвршених спорова Судови ће тражбине сводити по овом Закону по званичној дужности према поднетом уверењу о занимању земљоделством и неће се код њих тражити друге исправке у овом смислу.

Код изречених и правомоћних пресуђења, оставља се да то учини извршна власт.

У спорном случају, на жалбу једне или друге стране, изјављеној у року од 15 дана по саопштењу решења извршне власти, расправиће то виша надлежна власт у последњем степену, чије ће решење бити извршно.

Члан 30.

Новчани заводи, који су пре ступања на снагу овог Закона, а после 1 јануара 1932 г. пали под стечај, а стечајна маса није расправљена, биће засебно пописани земљораднички дугови и према попису исплатиће им се 50% од пописаних а ненаплаћених тражбина од пре 19 априла 1932 године од стране државе, а од којих половину исплаћених износа држава ће потраживати од дужника према предњим прописима.

Члан 31.

По овом Закону дуговане камате до 31 децембра 1936 године обрачунаће се по постојећим законима, ако нису мање уговорене, и по том по изменама досадашњих уредаба.

Члан 32.

Застарелост по меничним дуговањима земљорадничким, предвиђеним овим Законом са неиспла-

ћеном каматом, неће се примењивати за прошло време и још за 1 годину дана после ступања на снагу овог Закона.

Члан 33.

Стање утврђено и пречишћено на основу списка пописа и записника (члан 11) неће се у даљем току времена мењати, осим:

1) ако би ту измену ваљало учинити према пресуди (осуди) суда,

2) ако би се доказало да који дужник није земљорадник,

3) ако се обавеза дужника земљорадника има према држави повећати услед наслеђивања дужног земљорадника од неземљорадника, како је то напред у Закону предвиђено.

Члан 34.

Исправе о дуговањима земљорадничким, које је преузела држава, неће се за све време трајања дуговања до исплате, мењати или замењивати, а при исплати вратиће се дужнику или ономе, који га претставља.

Члан 35.

Сви послови по овој Уредби ослобођени су судских и свих осталих такса.

Ово ослобођење не вреди за веровника, који је у спору одбивен од тражења, и кога ће Суд осудити на плаћање неплаћених такса.

II

Прелазна наређења.

Члан 36.

Овлашћује се Министарски савет, да на предлог Министра трговине и индустрије, може уредбом са законском снагом: допунити и дати објашњење спорних или непредвиђених случајева у овом Закону, држећи се смисла, аналогије, тенденције и духа који провејава кроз овај Закон.

Члан 37.

Овлашћује се Министарски савет, да на предлог Министра правде, Министра пољопривреде, Министра трговине и индустрије и Министра финансија, може донети уредбу са законском снагом, у колико би се појавила потреба за довођење у сагласност са овим Законом Уредбе о заштити новчаних завода и њихових веровника од 23 новембра 1934 године II бр. 41033/К („Службене новине“ од 24 новембра 1934 год. бр. 272).

Члан 38.

При Министарству пољопривреде образоваће се једно одељење са задатком да разматра и предлаже одлуке по ожалбеним уверењима из чл. 9 тач. 5 овог Закона.

Члан 39.

Ступањем на снагу овог Закона престају важити:

1) Закон о заштити земљорадника и о стављању на снагу појединих прописа Закона о извршењу и обезбеђењу од 19 априла 1932 године;

2) Уредба о заштити земљорадника од 3 августа 1934 године;

3) Уредба од 2 фебруара 1935 године о изменама и допунама Уредбе о заштити земљорадника од 3 августа 1934 године;

4) Уредба од 15 јуна 1935 године о измени чл. 3 Уредбе о изменама и допунама Уредбе о заштити земљорадника од 3 августа 1934 године и Уредбе од 2 фебруара 1935 године;

5) Уредба од 26 августа 1935 год. о измени и допуни Уредбе о заштити земљорадника од 3 августа 1934 године и

6) Уредба о заштити земљорадника од 30 септембра 1935 год. КМбр. 184 („Службене новине“ бр. 233 од 8 септембра 1935 год.) — са свима објашњењима и тумачењима по овим уредбама.

Члан 40.

Закон овај ступа на снагу кад га потпише Краљ.
22. јануара 1936 год.
Београд.

Предлагач,
К. Л. Тимотијевић, с. р.
сенатор

Потпомажемо овим писмено горњи предлог сенатора г. Косте Тимотијевића,

сенатори:

Љуб. Видаковић, с. р.

Лаз. Ј. Анић, с. р.

Мил. П. Драговић, с. р.

Димитрије М. Илићановић, с. р.

Др. В. Глушац, с. р.

Свет. Томић, с. р.

Милан Марјановић, с. р.

Проф. В. Цањуга, с. р.

Др. Круљ, с. р.

Др. Плој, с. р.

Др. Д. Марушић, с. р.

Др. Крамер, с. р.

Прота Матија Поповић, с. р.

Др. Анђелиновић, с. р.

Јован Алтипармаковић, с. р.

Јов. Бањанин, с. р.

Др. Петар Зеи, с. р.

Прота Стеван Михаљчић, с. р.

